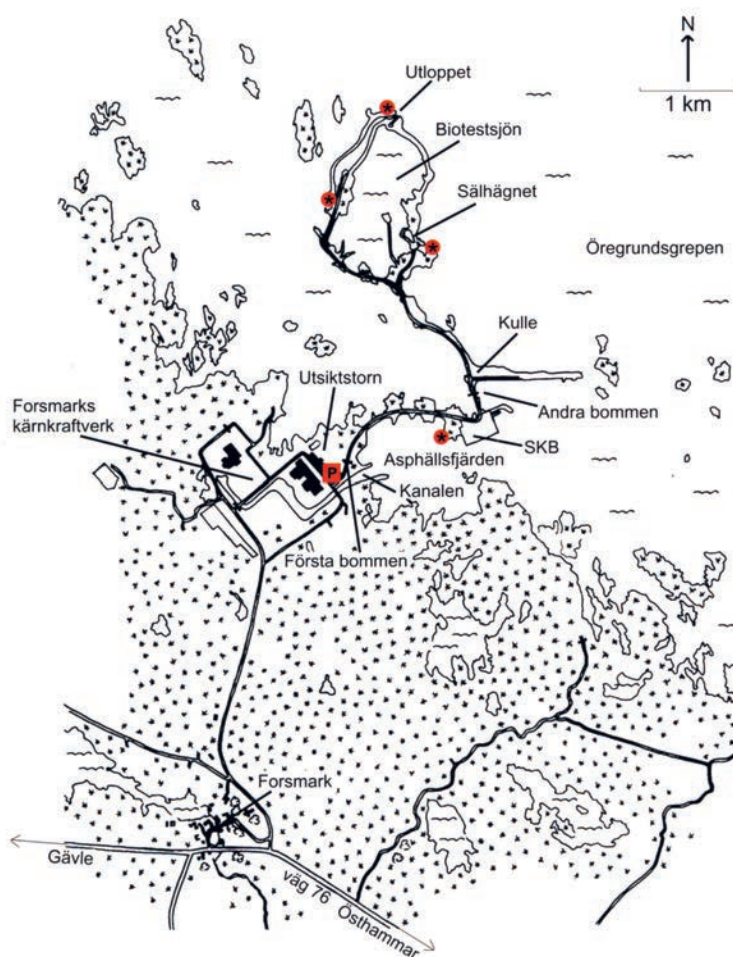

Fågelskådning vid Biotestsjön

Tomas Kjellsson

Det är med blandade känslor man ser Forsmarks kärnkraftverk torna upp sig över trädtopparna när man närmar sig området. Man är medveten om de diskussioner som pågår om kärnkraften och dess risker samtidigt som det är tack vare detta som området vi i dag skall besöka finns.

Strax innan Forsmarks kärnkraftverk passerar man över en bro. Här är inloppskanalen för kylvattnet. Enorma mängder vatten forsar in mot kärnkraftverket och här ser man de första sjöfåglarna. Nu börjar skådandet och det måste te sig lite märkligt för de anställda på kärnkraftverket att bilar som kommer kör

Karta över Forsmark och Biotestsjön. Från Fågellokaler i Uppland & Stockholms län.

väldigt sakta eller tvärstannar på väg över denna bro.

På höger sida efter bron finns den väg som leder ut mot Biotestsjön. Här finns också parkeringsplats som man kan ställa bilen på. Det är en bra bit att gå ut till Biotestsjön så medhavd cykel är att rekommendera. Se bara till att den är pumpad och klar innan du lämnar hemmet så du inte står där med lång näsa som jag har gjort en gång. Då blir det till att gå de ca 7–8 kilometrarna ut till utloppet. Det är i och för sig inte helt fel det heller för det finns flera möjligheter att skåda på väg ut mot Biotestsjön men det är ändå den och utloppet som är mest intressanta.

Biotestsjön är en bra vinterlokal

Här är vattnet nästan 10 grader varmare än omgivande vatten vilket medför att många fåglar väljer att övervintra här. Om havet fryser till runt om Forsmark så dras alla sjöfåglar till området som en magnet och havet kan följaktligen formligen koka av fågel. Området är också mycket intressant att besöka under flyttider. Speciellt på hösten då områdets speciella karaktär drar till sig mycket fågel.

I den här berättelsen får ni föreställa er att det är vintertid eller sen höst.

Nåväl, nu har vi anträt våra velocipeder och styr kosan mot öster. Vägen är asfalterad, bred och rak så det går med rask fart fram till första bommen där man får kliva av och leda cykeln. Glöm inte att skåda på båda sidor av vägen här. På höger sida ligger det som kallas Asphällsfjärden och där kan det ligga stora flockar av olika sjöfåglar som vigg, stor-skrake och liknande.

Efter den första bommen passerar man SKB (Svensk Kärnbränslehantering AB). Här under jord finns idag ett lager för låg- och medelaktivt kärnavfall. Kanske skall här snart byggas ett enormt komplex som skall rymma slutförvaringen av hela rikets utbrända kärnavfall – valet av plats står mellan Oskarshamn och Forsmark. Inte mycket av detta syns ovan jord och vi rekommenderar att åka på en av de guidade turerna som Forsmark håller för att visa mer av detta under sommaren. Se mer om detta på Forsmarks hemsida (<http://www.forsmark.com>).

Här gör vägen en vänstersväng och man passerar över en träbro med en bom. Det är nu det börjar se lite spännande ut. Mycket utforslad sten och makadam skapar en miljö med låg och dålig växtlighet som lite grand liknar fjällmiljö. Man förstår att området kan

Utloppet från kärnkraftverket Forsmark liknar mest en norrländsk älvmyrning. Här är det nästan alltid isfritt och det drar till sig sjöfåglar.

Foto:

Elisabeth Djerf

Biotestsjön håller en vattentemperatur som är ca 10 grader mer än omgivande vatten. Under vintern ger detta en fin övervintringslokal för en del fåglar. Skarvarna trivs ute på de små öarna i sjön.

dra till sig riktiga rariteter. Vägen blir nu inte lika bra men det är bara att fortsätta utefter havskanten. När man kommer fram till en delning av vägen får man ta ett beslut. Antingen cyklar man åt höger och kommer då till sälhägnet eller åt vänster och här går vägen ända ut till utloppet. Väljer man den högra vägen får man gå resten av biten ut till utloppet efter sälhägnet. Denna väg är den som Keith Bennett varmt rekommenderar eftersom man får solen från rätt håll och kan stöta på småfåglar i skogen och bland buskarna på vägen ut mot utloppet. Vid sälhägnet, som faktiskt är väldigt litet mot vad man har för sig, kan man stanna och spana av Biotestsjön samt havet till höger. I Biotestsjön ligger ofta flockar av vigg, storskrake och gräs-

änder insprängt med några bergänder, brunänder och småskrakar. Har man lite tur så finns där också en smådopping och någon salskrake.

Havet utanför kallas för Öregrundsgrepen och här kan det ligga flockar av sjöorre samt en och annan tobisgrissla. Här ute finns flera kala runda öar som kan dra till sig någon skär-snäppa. Det är bara att spana av.

Nu lämnar vi våra cyklar och tar oss fram genom en låg tallhed. Här finns ibland små flockar av blåmes, kungsfågel och annat kul. Med lite tur har man en mindre hackspett som febrilt letar mat bland björkgrenarna.

Efter ett tag öppnar sig ett typiskt landskap vid havet med små tångbankar till höger och mjukt välvda klippor. Här stannar vi

Med lite tur kan man få se en berglärka vid Biotestsjön. Det av människohand skapade udda området drar till sig lite ovanligare fåglar.

och spanar efter skärpiplärkor. Emellanåt kommer de flygande över våra huvuden och ibland födosöker de på de öar som finns ute i Biotestsjön. Det är bara att hålla ögonen och öronen öppna. Vi hade tur denna gång och såg en av dem stå ute på en av öarna i Biotesten högst upp, helt öppet och spanande omkring sig. Man är alltid tacksam för snälla fåglar. Ibland kan det vara ända upp till fyra stycken i området vintertid. På dessa öar står det också mycket storskarvar. En del med utspända vingar även på vintern vilket gör att man funderar lite om de verkligen torkar vingarna på det sättet eller vad de egentligen håller på med.

Vi fortsätter genom havtornsbuskar ut mot utloppet. Här har det gått en stig förut men den är rätt igenväxt. När man trycker sig genom de taggiga buskarna ägnar man en tanke åt att Forsmark borde röja fram stigen igen men det är väl för mycket begärt. Detta om-

råde är högtintressant under hösten då det kan vara både taigasångare och annat spännande här. Tyvärr är det lite svåröverskådadt men har man bra hörsel och tar det lugnt kan det vara väldigt givande.

Utloppet och Öregrundsgrepen

Efter ett tag kommer man fram till själva utloppet från Forsmark. Från reaktor 1 och 2 går vattnet ut tillsammans och lite norr om detta kommer vattnet från Forsmark 3. Det är med viss fascination som man beskådar detta. Här forsar vattnet fram som i ett norrländskt älvutlopp. Flugfiskartarmarna rycker och man ser framför sig storöringen i strömmen. Förmodligen är det en av anledningarna till att man har spärrat av området. Här finns en del stora fiskar. Ibland kan man se dem hoppa och man får direkt andra tankar än fågel i hjärnan.

Härifrån har man mycket bra utsikt över

Öresundsgrepen med både rastande och flygande fåglar. Flera spännande låga öar finns runt om och det gäller att verkligen spana av dessa även om de ligger långt borta. Lite till höger ser man Örskärs fyr på avstånd, annars spanar man mest över öppet vatten. Under hösten kan man se olika gäss och svanar som lågt sträcker in från Åland.

Ute till höger ligger en avlång ö som heter Länsman, här finns några kala döda träd med skarvbon och ofta sitter det spanande havsörnar i träden eller på själva ön. På denna ö häckar även tobisgrisslor och har man ett riktigt bra objekt till tubkikaren så kan man kanske få se en skärnsnäppa spankulera omkring därute.

Många ovanliga arter

Som ni förstår har det setts många rariteter i området. Ibland kan det vara en praktejder eller en alförrädare utanför utloppet, en ökenstenskivatta som hoppar omkring på skären vid Biotestsjön eller en fjälluggla på de marker som påminner om de svenska fjällen. Det

konstigaste jag har varit med om var den härfågel som senhösten 2002 spankulerade omkring en byggnad inne i Forsmarks kärnkraftverks område och drog upp mask efter mask i den tinande marken utefter huset bland snömassorna. Självt hade jag inte hittat dessa maskar för att få upp storfisken utanför utloppet hur mycket jag än hade ansträngt mig. Skulle man kunna anställa honom/henne tro?

Tänk bara på att ett besök här ute är en heldagsutflykt så tag med en rejäl matsäck och ett gott humör. Bara en sista varning. Var beredd på att vad som helst i fågelväg kan dyka upp. Detta är ett av de mest spännande områdena i Uppland för fågelskådare. Lycka till!

**Tomas Kjelsson
Rosenberg
740 10 Almunge**

**Foto (storskarvar och berglärka)
Joakim Djerf**

Att tänka på:

Eftersom området kring hamnen och SKB är skyddsområde (och hela anläggningen industriområde), gäller vissa restriktioner vid besök. Organiserade besök (exkursion) måste alltid föras. En föransökan görs enkelt medelst telefonsamtal någon vecka i förväg till informationsavdelningen, tel. 0173-810 00, kontorstid. Kraftverkets vaktstyrka blir därmed informerad om besöket och kan stå till tjänst med bl.a. ”bom-öppning”, så att exkursionen kan köra bil in till området om man så önskar. Enskilda besök skall också helst föras, men har man bara vägarna förbi så är det tillåtet att till fots (eller med cykel) besöka området. Som besökare måste Du naturligtvis följa ev. instruktioner/förhållningsorder som ges av vakten. I anslutning till kärnkraftverket finns en informationsbyggnad med tillhörande utsiktstorn. Generella öppettider är vardagar kontorstid och under sommaren även helger (ring 0173-812 68 för exakta öppettider och allmän information).